

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในประเทศไทย เป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ที่ทุกคน ทุกหน่วยงาน ทุกองค์การต้องร่วมคิดร่วมทำ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงนำมาซึ่งการปฏิรูปการศึกษา ที่นักการศึกษาจำนวนมากให้ความสำคัญ ด้วยเห็นว่าถึงเวลาที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงสิ่ง ที่เคยปฏิบัติอยู่มีความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการเช่น การเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ การศึกษายุคใหม่จะต้องพัฒนาคนให้มีความสามารถใช้ ข้อมูลสารสนเทศ โดยสามารถนำมาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ของตนได้ การศึกษาจะต้อง บรรลุเป้าหมายในการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์การแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อเป็นสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา และยกระดับการศึกษาของประเทศไทยให้ สามารถเข้าสู่การแข่งขันในระดับนานาชาติได้ แม้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งได้ประกาศเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2540 ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาหลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 43 ได้ระบุไว้ว่า รัฐจะต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างน้อย 12 ปี อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งมาตรา 81 ที่ระบุให้รัฐ ต้องจัดการศึกษาและสนับสนุนให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักทางด้านการศึกษา ฉบับแรกของประเทศไทย ที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และให้ข้อมูล อย่างกว้างขวาง เพื่อกำหนดเนื้อหาสาระต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของประเทศ ซึ่งมีผล ต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการศึกษาของประเทศอย่างมาก โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6) นอกจากนี้ยังได้กำหนดไว้ชัดเจนในหมวด 6 เรื่อง มาตรฐานและการประกัน คุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและ

มาตรฐานการศึกษา โดยการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา และ มาตรา 48 ระบุว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการศึกษา ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานผลประจำปีเสนอต่อหน่วยงาน ต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน นอกจากนี้ในมาตรา 49 กำหนดให้ สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี นับตั้งแต่ การประเมินครั้งสุดท้าย และต้องเสนอผลการประเมินคุณภาพการศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน ระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา จึงเป็นเรื่องที่สถานศึกษา ทุกแห่งต้องตระหนักและให้ความสำคัญ เป็นภาระรับผิดชอบที่ต้องจัดให้กับผู้เรียนโดยตรง โดยร่วมมือ กับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา มีข้อมูล หลักฐานที่ตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายหมายความว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับ การบริการด้านการศึกษามีคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของแนวปฏิบัติของ การประกันคุณภาพ จึงได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขึ้นโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ได้เสนอคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติในหลักการ มาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมิน คุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งคณะกรรมการได้ให้ความเห็นชอบแล้ว จำนวน 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ โดยจะแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน มาตรฐาน การศึกษาด้านกระบวนการ และมาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย สำหรับในช่วงเวลา 5 ปีแรก หรือ รอบแรกของการประเมินได้คัดเลือกเพียง 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ เพื่อใช้ในการประเมินภายนอก (รุ่ง แก้วแดง 2541 : 65)

โรงเรียนเอกชนแม้ว่าจะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษายาวนานก็ตาม สังคมก็ยังมี ความเชื่อว่าโรงเรียนเอกชนคุณภาพดียกกว่าโรงเรียนรัฐบาล จึงได้มีการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่อง การตรวจสอบคุณภาพการศึกษามาโดยตลอด เช่น การจัดทำโครงการรับรองมาตรฐานโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยโรงเรียนไหนที่ได้มีการรับรองมาตรฐานแล้ว ก็จะมี ป้ายว่า รับรองวิทยฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งมีใช้ในปี พ.ศ. 2484 (รุ่ง แก้วแดง 2541 : 30) หรือการจัดทำโครงการรับรองคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในปี 2536 ซึ่งเป็นมาตรฐาน ที่เน้นการรับรองในเรื่องของกระบวนการ 7 ปัจจัยในการตรวจสอบ และหลังจากนั้นก็มียระบบ การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่โรงเรียนเอกชนจะต้องได้รับการประเมินเช่น เดียวกับโรงเรียนรัฐบาล จึงถือว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจำเป็นต้องมี ความพร้อมในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอยู่ตลอดเวลา การจัดการศึกษาในปัจจุบัน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะได้รับสิทธิในการช่วยเหลือในเรื่องของเงินอุดหนุนสูงขึ้นจากอดีตมาก การพัฒนาคุณภาพ การประกันคุณภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งจะต้องดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของรัฐ และเพื่อสร้างความมั่นใจของผู้ใช้บริการอันหมายถึง ผู้ปกครองและชุมชน

การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา หรือการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นอีกระดับหนึ่ง ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะในวัยแรกเกิดถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา (กรมวิชาการ 2540 : 23) การจัดการศึกษาในระดับดังกล่าว แตกต่างจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขาดการรองรับในเรื่องการจัดหลักสูตรรูปแบบการจัดการ การตรวจสอบคุณภาพ และการกำหนดทิศทางเพื่อพัฒนา

ปัญหาก็คือว่า โรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับใด มีความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกระดับใด และปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งผลต่อความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกหรือไม่ ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาสำคัญ ที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาหาคำตอบเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียนเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ส่งผลต่อความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก ของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของทุกโรงเรียน ในการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการและสาธารณชน และเป็นไปเพื่อสนองนโยบายของรัฐ จึงศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และศึกษาความพร้อมของโรงเรียนเอกชน ก่อนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

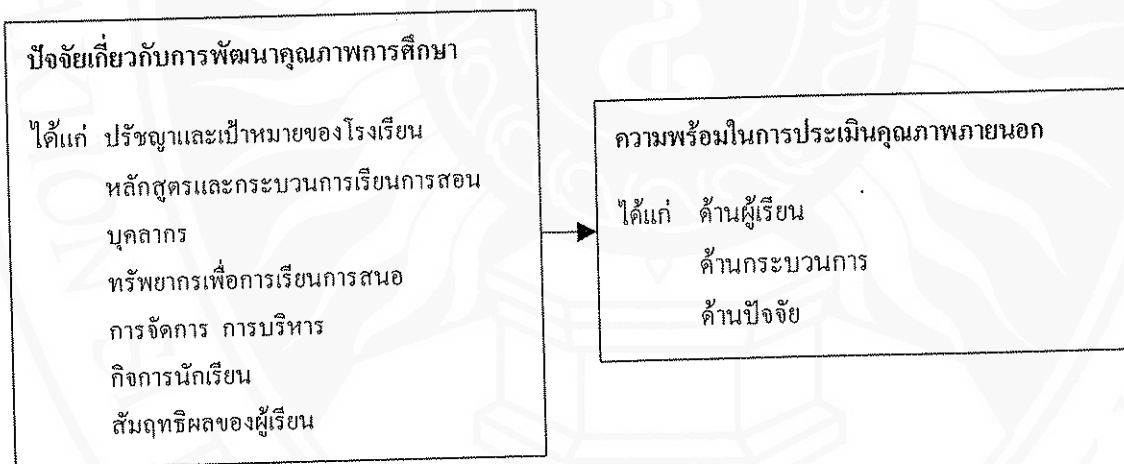
1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

- 1.1 ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน
- 1.2 หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
- 1.3 บุคลากร
- 1.4 ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน
- 1.5 การจัดการการบริหาร
- 1.6 กิจกรรมนักเรียน
- 1.7 สัมฤทธิผลของผู้เรียน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก (ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ) ประกอบด้วย

- 2.1 ความพร้อมด้านผู้เรียน
- 2.2 ความพร้อมด้านกระบวนการ
- 2.3 ความพร้อมด้านปัจจัย

ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเขียนเป็นสมการถดถอย ดังนี้

$$Y = B_0 + B_1X_1 + B_2X_2 + B_3X_3 + B_4X_4 + B_5X_5 + B_6X_6 + B_7X_7$$

สมมุติฐานการวิจัย

1. โรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีระดับปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก
2. ความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งผลต่อความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก ของโรงเรียนเอกชนระดับก่อนประถมศึกษา ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนในระดับก่อนประถมศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งหมด มีจำนวน 111 โรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการของโรงเรียน จำนวน 111 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งออกเป็น

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน บุคลากร การจัดการการบริหารทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน กิจกรรมนักเรียน สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพร้อมในการประเมินคุณภาพภายนอก มี 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง สิ่งที่เป็นเหตุหรือเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ประกอบด้วย

1. ปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน หมายถึง แนวคิด อุดมการณ์ หรือจุดหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องกับภารกิจของโรงเรียน เป็นเสมือนหนึ่งคำมั่นสัญญาที่ให้ต่อผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน

2. หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน หมายถึง มวลประสบการณ์และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดให้ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

3. บุคลากร หมายถึง ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรสนับสนุนหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในโรงเรียน จะต้องมีความรู้และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารเป็นผู้ในระดับมืออาชีพ ครูผู้สอนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมเหมาะสมกับอาชีพครู บุคลากรสนับสนุนทุกคนมีความรู้ ความสามารถและปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน

4. ทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอน หมายถึง มวลทรัพยากรที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทุกประเภท ได้แก่ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม สื่อ นวัตกรรม วัสดุ อุปกรณ์ และการเงินโรงเรียน รวมทั้งระบบข้อมูลและเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับองค์กรภายนอก

5. การจัดการการบริหาร หมายถึง การปฏิบัติงานการบริหารโรงเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล โดยมีระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เป็นประชาธิปไตย

6. กิจกรรมนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร สวัสดิการ การปกครอง และกิจกรรมนักเรียน/นักศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

7. สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้หรือพัฒนาการโดยรวมที่เกิดขึ้นจริงของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งผลการเรียนรู้ หรือพัฒนาการดังกล่าวครอบคลุมทั้งด้านสติปัญญา เจตคติ รวมทั้งคุณธรรมจริยธรรมและทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการทำงาน

8. ระดับปัจจัย หมายถึง ระดับของการปฏิบัติตามปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

9. ความพร้อมในการประเมินคุณภาพ หมายถึง โรงเรียนที่พัฒนามาตรฐานด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย อยู่ในระดับที่ดีตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนด และมีความมั่นใจในคุณภาพว่ามีความพร้อมที่จะรับการประเมินคุณภาพภายนอก

10. ความพร้อมด้านผู้เรียน หมายถึง ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์

11. ความพร้อมด้านกระบวนการ หมายถึง สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหารงานที่เป็นระบบ ครบวงจร เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

12. ความพร้อมด้านปัจจัย หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความสามารถของบุคลากรทุกคน ตลอดจนความพร้อมของสิ่งที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

13. ระดับความพร้อม หมายถึง ระดับของความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนามาตรฐานของโรงเรียนด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ในสาขาวิชาบริหารการศึกษา
2. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชน ระดับก่อนประถมศึกษา
3. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ